

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΤΡΕΙΣ ΙΕΡΑΡΧΕΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

Υπό ἀρχιμ. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου

Ἐφραὶμ Γ. Τριανταφυλλόπουλου, Δρος Θεολογίας ΑΠΘ

Πρωτοσυγκέλλου Ἱ. Μητρο. Φθιώτιδος

Σεβασμιώτατε Ποιμενάρχα τῆς Θεοσώστου ταύτης ἐπαρχίας κ.
Σ υ μ ε ώ ν,

Ἐκλεκτοὶ προσκεκλημένοι, ἐλλογιμώτατοι κύριοι καὶ κυρίες
καθηγηταί,

Ζοῦμε..σὲ μιὰ ἐποχή, πὺν μοιάζει μὲ μακρὸ ψυχορράγημα.

Ὁ ἄνθρωπος ὑπερύψωσε..τόσο..τόν Ἄνθρωπο, πὺν τὸν ἔχασε ἀπὸ τὰ μάτια του. Μελαγχολία, ἀπαισιοδοξία, πάθη κρυφὰ καὶ ἀνομολόγητα, ἄγχος, κορεσμός ἀπὸ κάθε τι, φαίνεται νὰ χαρακτηρίζουν τὰ χρόνια μας. Σὰν νὰ ἀλλάζει τὸ πνευματικὸ DNA τοῦ Ἀνθρώπου καὶ αὐτός, ζώντας ἀντάρεσκα, βυθίζεται ὀλοένα καὶ περισσότερο στὴν ἄβυσσο τῆς ἀπώλειας. Ἀκοῦμε καθημερινὰ γιὰ παράξενα ἐγκλήματα, γιὰ περίεργες σχέσεις, ζοῦμε τὸν εὐτελισμὸ τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἀγωνιοῦμε, κλαῖμε, προσευχόμαστε.

Δέν ξέρω, μένει καὶ σὲ σᾶς νὰ τὸ δεῖτε αὐτό, ἂν ὁ Ἄνθρωπος τελικὰ εὐτυχεῖ, ἢ σπαράσσεται ἀπὸ τὰ ἴδια του τὰ πάθη. Μᾶς ὑποσχέθηκαν παραδείσους πὺν ὄχι μόνον καὶ οἱ ἴδιοι δέν γεύτηκαν, ἀλλὰ καὶ πὺν ὅσοι δοκιμάσαμε μὲ προτροπὴ τους, μείναμε καὶ μεῖς μὲ μιὰ πίκρα, μιὰ καυτὴ ἀλμύρα, μιὰ στυφὴ γεύση, μιὰ πείνα καὶ μιὰ δίψα.

Ἀπ' ὄλ' αὐτὰ γυρίσαμε νηστικοί. Τελείως ὅμως!

Ντυμένος στὸ πανέμορφο μαῦρο χρώμα καὶ βυθίζοντας τὴν καθημερινότητά μου στὴ νέκρα γιὰ τὰ παρόντα, τὰ ζῶ ὀλοζώντανα, γι' αὐτὸ καὶ στέκω μπροστὰ σας, εὐτυχισμένο

παιδί. Παραδόξως, στη Φυσική λέγεται ότι τὸ μαῦρο χρῶμα, ἀπορροφᾷ ὅλο τὸ Φῶς. Πνευματικὰ μιλώντας, Σᾶς λέω ὅτι ἀλλοίμονο στὸν μαυροφορεμένο πού δὲν αἰσθάνεται ἐλεημένο παιδί τοῦ Φωτός, πού δὲν χαίρεται σὰν ὄρφανὸ πού βρῆκε στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων, τὴν πλατυτέρα Μητρότητα πού ἀναζητοῦσε. Δὲ λείπουν βέβαια καὶ οἱ στιγμὲς πού κάθε ἄνθρωπος κατανοεῖ πῶς εἶναι τυφλὸς πού δὲ βρῆκε τὸ φῶς τοῦ ἀκόμη, ἀλλὰ μέσα στὴν Ἐκκλησία, μὲ κέφι καὶ χαρὰ, ψάχνει. Τί; Μά, τὸν πολῦτιμο μαργαρίτη.

Ἀνήκωσθι γενιὰ τοῦ 80, γενιὰ ἀπογοητευμένη ἀπὸ ἰδεολογήματα πού δὲν καρποφόρησαν, γιατί ἦταν ξένα πρὸς τὴ ζωὴ καὶ πού παθιασμένα τὰ χειροκροτούσαμε. Χωρὶς νὰ μοῦ λείπουν κάποιες σπουδές, τὸ σημαντικὸ γιὰ μᾶς τότε ἦταν, ὅτι ψάχναμε τὸ Θεό. Πολλοὶ ἀπὸ μᾶς δὲν τὸ καταλαβαίναμε κιόλας ὅτι Τὸν ψάχναμε. Εἴχαμε βαριές ἀπογοητεύσεις ἀπὸ πολλούς, σὲ πολλούς χώρους, ἀκόμη καὶ σὲ κείνους τοὺς χώρους πού δὲν φαντάζεστε. Εἴχαμε τὴν αἴσθησι ὅτι θέλουμε νὰ ἀναπνεύσουμε ὀξυγόνο, γιατί γιὰ τὸ ὀξυγόνο ἔχουν πλαστεῖ τὰ πνευμόνια μας καὶ ἐμεῖς ἀναπνέσαμε ὑγραέριο. Ἀσφυξία. Ὑπαρξιακὸ ἀδιέξοδο.

Θὰ καταλήξω στοὺς Τρεῖς Ἱεράρχες, κάνοντάς σας ὅμως πρὶν μιὰ ἀπαραίτητη περιήγησι καὶ διευκρινίζοντας κάποια θέματα, ὄχι γιὰ τίποτε ἄλλο, ἀλλὰ γιὰ νὰ σᾶς μεταδώσω -ἂν μπορέσω- κάτι. Φύση λογοτεχνικὴ καθὼς ἤμουν, διάβαζα ἀρειμανίως ἑλληνικὴ καὶ ξένη Λογοτεχνία, Ποίησι, πολὺ Θέατρο, ἀρχαῖο, νεοελληνικὸ καὶ ξένο, πολλὴ ὑπαρξιακὴ Φιλοσοφία, τὸν Σάρτρ καὶ τὸν Καμύ, τὴν φαινομενολογία τοῦ Μερλώ-Ποντύ, Φρόντ, Λακάν καὶ τὴ γαλλικὴ Ἀντιψυχιατρικὴ, πάρα πέρα τὰ ἀνατολικὰ θρησκευτά καὶ ἐν μέρει λογοτεχνικὰ κείμενα αὐτῶν τῶν λαῶν, κλπ, κλπ, κλπ.

Ὅλα αὐτά, μὲ σκοπὸ νὰ κορέσω τὴν πείνα καὶ τὴ δίψα μου. Ἡ ἀπογοήτευσσι ὅμως συνεχιζόταν γιατί ὅλα κατέληγαν στὸ

θάνατο. Σκεπτόμουν: Τί νὰ τὰ κάνω τὰ πτυχία καὶ τὰ διαβάσματα, τὴ συγγραφὴ καὶ τὴν ἐνημέρωσή, ἂν μιὰ μέρα αὐτὰ καταλήγουν στὸν τάφο; Ἄν τὸ νόημα τῆς ζωῆς μου περικλείεται ἀνάμεσα σὲ μία ἡμερομηνία γέννησης καὶ μία ἡμερομηνία ταφῆς κι ἔπειτα ὅλα τελειώνουν, δὲν ὑπάρχει πιὸ ἠλίθιο πλᾶσμα πάνω στὴ γῆ ἀπὸ τὸν Ἄνθρωπο, γιατί φέρεται σὰ νὰ μὴν πρόκειται νὰ πεθάνει, ἐνῶ μόνο δύο ἀλήθειες κρατᾷ σίγουρες καὶ σταθερὲς στὰ χέρια του: 1ον τὸ ὅτι θὰ πεθάνει καὶ 2ον δὲν ξέρει πότε! Καὶ πῶς ν' ἀντέξουμε ἔτσι μέχρι τὸ θάνατο;

Μήπως νὰ τὸν ἐπισπεύσουμε, ἀλοίμονο;!

Πῶς ν' ἀντέξει ὁ Ἄνθρωπος τὸ φοβερὸ δίδυμο ζυγὸ τοῦ χωροχρόνου δίχως νόημα ὑπαρξῆς; Τότε ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος γίνονται δύο τέρατα ποὺ ἀπαισιότερα δὲν ὑπάρχουν, διότι γεννοῦν τὸ θάνατό μας. Τί νὰ τὶς κάνω ὅλες τὶς ἐπιτυχίες τοῦ κόσμου, ἂν εἶναι νὰ καταφέρω, ἀπλῶς, νὰ κηδευτῶ λαμπρά; Τί νὰ τὰ κάνω τὰ ὁμορφα χρώματα καὶ στολίδια γιὰ νὰ στολίσω τὴ φυλακὴ μου; Τὸ θέμα εἶναι νὰ βγῶ ἀπὸ τὴ φυλακὴ.

Ποῦ εἶναι ἡ ἀλήθεια ἐπιτέλους Θεέμου; Ἀναρωτιόμουν. Ὑποπτεύομουν ὅτι κάτι ὑπάρχει, ἀλλὰ ἓνα φραῆγμα μὲ χῶριζε ἀπὸ αὐτό, ἴσως ἓνα φοβερὸ βάραθρο. Ἀνάμεσα σὲ μένα καὶ σ' Ἐκεῖνον ποὺ ὑπῆρχε ἀπέναντί μου καὶ τὸν ὑποπτεύομουν, ὑπῆρχε «χάσμα μέγα» ποὺ λέει καὶ τὸ Εὐαγγέλιο.

Μέχρις οὗτο ἀνέβηκα στὸ Ἅγιο Ὄρος τὸ 1986, Ἰούλιο μῆνα, γιὰ πρώτη φορὰ. Στὰ χέρια μου ἔπεσαν τότε κάποια ποιήματα τοῦ σήμερον ἐορτάζοντος ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. Ὁ Θεὸς μέσα ἀπὸ τὴν Ποίηση χτύπησε τὴν πόρτα τῆς καρδιᾶς μου. Μιὰ ἀχτίδα φωτὸς με διαπέρασε τότε καὶ ὁ λίβας τῆς τρομερῆς σύγχυσης, πῆρε νὰ ὑποχωρεῖ. Πρῶτα-πρῶτα αἰχμαλωτίστηκα ἀπὸ τὸ κάλλος τῶν γραφομένων. Ρήματα βάθους καὶ φθέγματα κάλλους. Τὸ μέτρο πολλῶν τοῦ ποιημάτων ἦταν τὸ δακτυλικὸ ἑξάμετρο τοῦ Ὀμήρου, ἄρα συναντοῦσα καὶ τὸν Ὀμηρο, ὀλοζώντανο. Ὅχι μόνον τὸν Ὀμηρο, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἀρχαῖα τῶν

Ἀρχαίων, ὀμηρικὲς λέξεις, ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ πατὴρ ἦταν πιὸ Ἑλληνας καὶ ἀπ' τοὺς Ἑλληνες, δεδομένου ὅτι μὲ τὸν συμμαθητὴ καὶ καρδιακὸ φίλο του, Μέγα Βασίλειο, εἶχαν σπουδάσει στὴν Ἀθήνα. Ἀντὶ γιὰ «φῶς», χρησιμοποιοῦσε τὴν ἀρχαιότερη λέξη «φάος». Ἀντὶ «Μωυσέως», ἔγραφε..«Μωυσῆος», ἀντὶ γιὰ «ἡλίου», ἔγραφε «ἡελίοιο»!

Πάρτε, τώρα, δύο ἄλλα κείμενα: Τὶς θεῖες Λειτουργίες ποὺ ἔχουν γράψει οἱ ἅγιοι Βασίλειος καὶ Χρυσόστομος, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἢ τοῦ Χρυσοστόμου, αὐτὴ τὴν ὁποία τελοῦμε συνήθως, θεωρεῖται σύντμηση τῆς Βασιλειανῆς Λειτουργίας. Ἄν τὶς ἀντιμετωπίσουμε σὰν φιλολογικὰ κείμενα, ἀπλῶς, θὰ δοῦμε ὅτι ἔχουν χαρακτηρὰ χοροδράματος, δηλαδὴ φαίνεται καθαρὰ πὼς οἱ δύο ἅγιοι εἶχαν μελετήσει καλὰ, ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα ποὺ σπούδασαν, καὶ τὴν ὁποία ὁ ἅγιος Βασίλειος ἀποκαλοῦσε «Χρυσῆ Ἀθήνα τῶν Γραμμάτων», τὸ ἀρχαῖο Δράμα. Χρησιμοποίησαν παρόμοια δομὴ γιὰ νὰ διαπορθμεύσουν τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου στοὺς ἀνθρώπους, ἄρα τὸν φιλοσοφικὸ καὶ μορφωτικὸ τους ἐξοπλισμὸ, διέθεσαν στὴν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας, τῶν πιστῶν, στὴν οἰκοδομὴ τοῦ Σώματος. Δὲν θὰ ἦταν παρακινδυνευμένο νὰ λέγαμε ὅτι μετὰ τὴν ὑπηρεσία ποὺ πρόσφερε ἢ ἀρχαία δραματικὴ Τέχνη στὴ θεία Λειτουργία, αὐτὴ ἢ τελευταία μᾶς ἀποκαλύπτεται ὡς τὸ ὄντως Θέατρο ὡς Θέαση - θεῶμαι, βλέπω σημαίνει τὸ ρῆμα- τέτοιο θέατρο ποὺ παρόμοιό του δὲν εἶχε ὑπάρξει ποτὲ πάνω στὴ γῆ, διότι μᾶς φέρνει τὸν Οὐρανὸ πάνω στὴ Γῆ. Στὴν ὀρθόδοξη θεία Λειτουργία, ἐπουράνια καὶ ἐπίγεια συγχορεύουν, ὁ Θεὸς κατεβαίνει ἀνάμεσά μας λέγοντάς μας: φάτε με καὶ πιεῖτε με! Καὶ μεῖς ἀφθαριζόμεσθε θεοπρεπέστατα καὶ γευόμεσθε τὴν αἰωνιότητα μέσα ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ παρόντος, νὰ ἔχουμε ἓνα Θεὸ βρώσιμο καὶ πόσιμο!

Κάπου μυστικὰ στέκουν καὶ οἱ πρόγονοί μας: Ὁ Πλάτων μᾶς μίλησε γιὰ τὸν «Πάσχοντα Δίκαιο», ὁ Σόλων γιὰ τὴν «ἀλάθητη σάρκα ἀπ' τὴν ὁποία..θὰ γεννηθεῖ ὁ Θεός», ὁ Αἰσχύλος

για «Ἐκεῖνον ποὺ κατέβηκε στὸν ἀνάβλητον Ἄδη», κάποιους ἀπὸ αὐτοὺς ἀναφέρει ὁ μέγας Ἀθανάσιος. Σωστὰ ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὸ ἀλάνθαστο κριτήριό Της, ἀγιογραφεῖ τοὺς προγόνους μας σὲ νάρθηκες ἀγιορειτικῶν καὶ ἄλλων Μονῶν, ὡς τοὺς Κατηγούμενους τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων.

Ποιὸς ἦταν ἄλλωστε ὁ σκοπὸς τῆς ἀρχαίας τραγωδίας; Νὰ φᾶμε τὸ σῶμα τοῦ θεοῦ Διονύσου γιὰ νὰ καθαρθοῦμε καὶ ἀποκατασταθοῦμε!

Δὲ θὰ μᾶς ἔφθανε ὁ χρόνος νὰ ἀναφερθοῦμε καὶ στὴν δυτικὴ Λογοτεχνία, ἀπλῶς θὰ Σᾶς θυμίσω τὸν «ἀπωλεσθέντα παράδεισο» τοῦ Μίλτον, τὴν «εὕρεση τοῦ χαμένου χρόνου» τοῦ Μαρσέλ Προύστ, τὰ θεατρικὰ ἔργα «Περιμένοντας τὸν Γκοντό (: θεούλης στὰ Γαλλικά), τοῦ Μπέκετ, «Ὅταν ξυπνήσουμε ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς» τοῦ Ἴψεν, «Ἡ μικρὴ μας πόλη» τοῦ Γουάιλντερ κλπ.

Ποιὸν λοιπόν, νοσταλγικὰ ἔψαχναν οἱ πρόγονοί μας, ἀλλὰ καὶ κάποιοι ἀπὸ τοὺς συγχρόνους συγγραφεῖς ποὺ μόλις ἀνέφερα, ἔστω καὶ ἀνεπίγνωστα, χωρὶς ἴσως νὰ το καταλαβαίνουν;

Αὐτὸν ποὺ ἔχουμε ἀνάμεσά μας, εἰδικότερα τὴν ὥρα ποὺ λειτουργοῦμαστε, τὸν Χριστό μας! Πάει πουθενὰ ἄλλοῦ τὸ μυαλό μας μήπως;

Ἐπανέρχομαι τώρα στὰ κείμενα τοῦ ἀγίου Γρηγορίου, γιὰ νὰ σᾶς πῶ ἐπιπλέον καὶ τοῦτο: ἡ ἀχτίδα φωτὸς ἢ καλύτερα ἡ ἀστραπὴ παρηγοριᾶς ποὺ διαπέρασε τὰ σωθικά μου, ἐρχόταν ἀπὸ τίς λέξεις καὶ τὰ γράμματα. Σάν, δηλαδή, ἡ κάθε λέξη νὰ ἦταν ἓνα κέλυφος ποὺ ἔσπαζε, ἢ ἓνα πέτασμα ποὺ ὑποχωροῦσε καὶ ἀποκάλυπτε τὴν ὀπισθεν κεκρυμμένη ὠραιότητα, μιᾶς ἄλλης τάξεως ὁμορφιά, ἓνα οὐράνιο τόξο εἰρήνης, ἀγαλλίασης, εὐφροσύνης, ἀνδρείας, ἐνθουσιασμοῦ, χαρᾶς, ἰλαρότητας (δὲν λέμε «φῶς ἰλαρόν»;) ἢ καὶ ὅλ' αὐτὰ μαζί. Ὁ λόγος δηλαδή, τὰ

λόγια, γινόταν ὄχημα τοῦ Λόγου, ἀποκαλυπτικοῦ τῆς ὠραιότητος καὶ τοῦ φωτὸς τῆς δόξας.

Ἔτσι, δροσιζόταν πιά, ὁ ἀναιμικὸς νέος κοινωνιολόγος, ποὺ ἤθελε ὅλα νὰ τὰ ἀναλύει καὶ νὰ βάλει τὸ Θεὸ στό ... τσεπάκι! Ἔτσι εὐλογεῖτο πιά καὶ ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος μου πού, μπαίνοντας μέσα στὸν Χριστό, ἔπαψαν νὰ μὲ ἀγχώνουν καὶ ἀπειλοῦν ἔκτοτε. Ὁ Χριστὸς γίνεται ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος σου.

Δὲν εἶναι λοιπὸν θέμα τὸ ΤΙ νικάει τὸ θάνατο, ἀλλὰ τὸ ΠΟΙΟΣ νικάει τὸ θάνατο. Ἔτσι, γνωρίζει κανεὶς τὸν Χριστό, μέσα ἀπὸ μεγάλη, ἐπώδυνη προσωπικὴ περιπέτεια.

Τὸ σημαντικὸ ποὺ ἔβλεπα εἶναι ὅτι, ὅταν χρειάζεται, ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι δύο συνεορτάζοντες Ἱεράρχες, Βασίλειος καὶ Χρυσόστομος, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ Πατέρες ποὺ εἶχαν ἐπιστημονικὲς γνώσεις, γίνονται ὀξυνούστατοι ἀκριβολόγοι στὴ διατύπωση τοῦ δόγματος, ἐρευνητὲς ἐπιστημονικοὶ, διεισδυτικότατοι κοινωνικοὶ ἀναλυτὲς, χωρὶς ὅμως διόλου νὰ θίγουν τὸ μυστήριον τῆς ἐγγύτητος τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τὰ κτιστά, τὰ κτίσματα, τὴν αἰσθητὴ δημιουργία δηλαδή, χρησιμοποιοῦσαν ἐπιστημονικὸ λόγο καὶ τὰ πορίσματα τὰ πιὸ σύγχρονα, τῆς ἐπιστήμης τοῦ καιροῦ τους, ὅπως κάνουν καὶ τώρα. Ὅταν ὅμως ἔρχονταν στὰ ἄκτιστα, ὅπως λέμε τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, διέκριναν:

α)τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ ποὺ γιὰ τὸν Ἄνθρωπο εἶναι ἐντελῶς ἀπρόσιτη, καὶ

β)τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, στίς ὁποῖες μπορεῖ νὰ μετέχει ὁ Ἄνθρωπος καὶ μπορεῖ ἐπίσης νὰ ἀποδεικνύει τοῦ Θεοῦ αὐτὲς τὶς ἐπισκέψεις ποὺ εἶναι πράγματα, πραγματικότητες ἀπτές.

Ἀποδεικνύει ἐπίσης τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, μέσα ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τῶν κτισμάτων.

Εἶναι ἡ λεγομένη διπλὴ μέθοδος τῶν Πατέρων μας αὐτὴ, ποὺ διαφυλάσσει ἀπείραχτη τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ καὶ

τὴν καρδιά μας. Ἀπέφυγαν ἔτσι τὴν παγίδα τοῦ Σχολαστικισμοῦ πού εἶναι νὰ μεταχειρίζεσαι τὶς φιλοσοφικὲς μεθόδους στὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, ὅποτε σκοτίζεσαι καὶ ἐξορίζεις τὸ Θεὸ ἀπὸ τὴ ζωὴ σου, εἴτε διότι ὁ «Θεὸς» πού ἔτσι κατασκευάζεις δὲν ὑπάρχει, εἴτε διότι μὲ αὐτὴ τὴ μέθοδο ἐγκαταλείπεις τὸν πραγματικὸ Θεό. Παραμένει μέσα σὲ μιὰ ἀτέλειωτη μοναξιά ἐσὺ καὶ τὸ ἀναιδὲς ὄρνειο, ὁ νοῦς σου.

Ὅλο τὸ φιλοσοφικὸ τους ἐξοπλισμὸ οἱ ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ μετέπειτα οἱ ἄλλοι Πατέρες, τὸν χρησιμοποίησαν γιὰ τὴ διατύπωση τῆς ἀλήθειας τῶν πραγμάτων, πράγμα πού μπορεῖ νὰ κάνει κάθε καλοπροαίρετος ἐπιστήμονας · καὶ τοῦτο γιὰ αὐτὸς πού ἔχει εὐσεβὴ διάνοια μιλάει γιὰ τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκφράζει τὴν ἀλήθειά τους, ἀκόμη καὶ μὲ λέξεις πού δὲν ὑπάρχουν στὴν Ἁγία Γραφή, πχ μὲ φιλοσοφικοὺς ὄρους, ἐνῶ ὁ διεφθαρμένος στὸ νοῦ, ἀκόμη κι ἀνχρησιμοποιοῦ λέξεις τῆς Βίβλου, δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφράσει τὴν ἀλήθεια. Ψεύδεται.

Εἶναι γνωστὸ ἄλλωστε πὼς καλοπροαίρετοι κορυφαῖοι ἐπιστήμονες, ὅσο περισσότερο ἀνέλυαν τὸ ἐπιστημονικὸ τους ἀντικείμενο, τόσο καὶ ἐγγύτερα στὸ Θεὸ αἰσθάνονταν.

Ἔτσι, βλέποντας κι ἐγὼ τὸ τόσο ὑγιὲς καὶ ζωντανὸ πνεῦμα τῶν Πατέρων, τὴν ἀνοησία τοῦ «πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα» γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ἐκκλησίας πού μοῦ εἶχαν κάποιοι «περάσει», τὴν ἔβαλα στὴν ἄκρη. Ὑπῆρχε, λοιπόν, ἄφθονος χῶρος καὶ γιὰ μένα τὸν «κουλτουριάρη» -ὅπως λέμε τὸν διανοούμενο- μέσα στὴν Ἐκκλησία.

Ἐπανέρχομαι:

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος καὶ ὅλοι οἱ Πατέρες, μᾶς λένε ὅτι πίσω ἀπὸ τὶς λέξεις κρύβεται ἡ θεία χάρις, ἡ ὁποία «προχέεται»(!) τόσο ἀπὸ τὰ κείμενα τῶν Ἁγίων, ὅσο καὶ ἀπὸ τὰ λείψανά τους. Οἱ λέξεις τότε γίνονται ἐπώνυμες καὶ συνώνυμες τοῦ φωτός, φωτονυμικὲς θά λέγαμε.

Εἶχα τόση χαρὰ τότε λοιπόν, πού εἶπα ὅτι, ἂν εἶναι τόσο ὁμορφα μὲ τὸ Χριστό, ἀξίζει νὰ ἀνταλλάξω τὸ ὑπόλοιπο τῆς ζωῆς μου γι' Αὐτόν καὶ μόνο, βέβαιος ὅτι Ἐκεῖνος ποτὲ δὲ θὰ μὲ διέψευδε! Ἔβλεπα τὸ κενὸ τῶν παλαιῶν μου πράξεων καὶ τῆς μέχρι τότε ζωῆς μου νὰ γεμίζει μὲ φῶς, κουράγιο, χάρη, αἰσιοδοξία καί, στὸ λυκόφως τῶν γκρεμισμένων εἰδώλων μου, ἀχνόφεγγε τὸ λυκαυγὲς τῆς ἐρχομένης βασιλείας, ὥστόσο πάντοτε παρούσας. Σάμπως τὰ νεκρὰ υπόλοιπα τῶν παθῶν μου νὰ ἔστεκαν πιά ξέπνοα, ἀφημένα σὰν πεταμένα κουρέλια στὰ σταυροδρόμια τῶν Καιρῶν.

Θυμᾶμαι τώρα τὸ Νικολὰ Ρενὲ Ἐνί, μαθητὴ τοῦ Ζὰν Πῶλ Σάρτρ στὸ Παρίσι, πού κατηχήθηκε καὶ βαπτίστηκε Ὁρθόδοξος στὸ ἅγιον Ὅρος στὴ Μονὴ Γρηγορίου. Ἀναδυόμενος ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς βάπτισης στὸν ἀρσανᾶ τῆς συγκεκριμένης Μονῆς, ρωτήθηκε ἀπὸ τον περουβιανὸ ἱερομόναχο Συμεών ντὲ λὰ Χάρα Χίγκινσον:

-Τί εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία γιὰ σένα;

Ἀπάντησε: - Φῶς, πολὺ Φῶς!

-Καὶ ὁ Σάρτρ;

Ἀπάντησε: -Ἰδέες εἶναι ὁ Σάρτρ, καὶ ἓνα μέρος πολλῶν πραγμάτων πού μοιάζουν μὲ σωρὸ ἀπὸ σκουπίδια σὲ σκουπιδοτενεκὲ και πού ἀφρίζουν καὶ βρωμοῦν ἀνυπόφορα.

Σᾶς λέω πῶς ἔτσι αἰσθάνθηκα καὶ τοῦ λόγου μου κατὰ τὴ μεταστροφή μου, χωρὶς νὰ ἔχω προϋπάρξει ἀδιάφορος ρωμαιοκαθολικὸς καὶ ἀκραῖος ἀριστερὸς ὅπως ὁ Ἐνί. Προϋπήρξα Ὁρθόδοξος πού δένειχε σχέση μὲ τὸ θησαυρὸ πού λέγεται Ὁρθοδοξία, ὅπως οἱ περισσότεροί μας. Ἄφηνα τώρα καὶ γὼ κατ' ἀναλογία πίσω μου ἓνα σωρὸ ἀπὸ σκουπίδια πού ἀφρίζαν καὶ βρωμοῦσαν ἀνυπόφορα. Συμπληρωματικὰ σᾶς λέγω, καὶ θέλω νὰ τὸ προσέξετε αὐτό, ὅτι, ἐνῶ τυπικὰ ἤμουν ἓνα

ένάρετο «καλὸ παιδί» πού λένε, οὐσιαστικά πέθαινα, σάπιζα καὶ ὑπέφερα.

Καὶ εἶναι πιὸ ἀνυπόφορο νὰ σαπίζεις καὶ νὰ πεθαίνεις ὡς «ένάρετος», παρὰ ὡς ἀμαρτωλός, πράγμα πιὸ φυσιολογικό.

Ἦρθε λοιπὸν ὁ ἅγιος Γρηγόριος στὴ ζωὴ μου καὶ τὰ διαβάσματά μου σὲ αὐτὸν ἐπεκτάθηκαν: μαθαίνω γιὰ τὴ μητέρα του τὴν ἁγία Νόννα, πού σταύρωνε τὸ μικρὸ Γρηγόριο ὅταν κοιμόταν, νὰ τὴν ἀξιώσει ὁ Θεὸς νὰ τὸν καμαρώσει Κληρικό! Καὶ ἀποτελεῖ κόλαφο αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ τῆς μητέρας τοῦ Ἁγίου γιὰ τοὺς σημερινούς γονεῖς, πού στὴν τραγικὴ τους πλειοψηφία δὲν ἀσχολοῦνται μὲ τὰ παιδιά τους, ἢ ἀσχολοῦνται μὲ τρόπο πού νὰ ἱκανοποιεῖ τὰ δικά τους ἀπωθημένα: ὅ,τι δὲν πέτυχαν αὐτοὶ στὴ ζωὴ τους, πρέπει νὰ τὸ πετύχουν τὰ παιδιά τους πάση θυσία! Οὐδεμία ἄλλη ἀσχολία μὲ τὰ παιδιά. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ παιδιά, στὴ μεγάλη τους πλειοψηφία μοιάζουν δυστυχισμένα καὶ προβληματικά, κακοποιημένα κυρίως ἀπὸ τὰ πάθη τῶν γονέων τους, δέσμια τῆς εἰκονικῆς πραγματικότητας καὶ τοῦ διαδικτυακοῦ σύμπαντος, πού τὰ ἐμποδίζουν νὰ ζήσουν καὶ τὴν παιδικότητά τους, τὸ ὅτι εἶναι δηλαδὴ παιδιά.

Ἔχουμε μήπως κάτι καλύτερο νὰ προσφέρουμε στὰ παιδιά ἀπὸ τὸ Χριστό;

Υπάρχει κάτι ἄλλο νὰ προτείνουμε;

Εἶπε ὁ Χριστὸς κάτι πού δὲν εἶναι καλὸ γι' αὐτά;

Ἐντύπωση προξενεῖ στὸν ἀναγνώστη τῶν Γρηγοριανῶν κειμένων, ἡ ἀγάπη τοῦ Ποιητῆ Ἁγίου στὴ μητέρα του, τὴν ὁποία θυμᾶται συχνά-πυκνά στὰ χρόνια τῆς μοναχικῆς του ἀφιέρωσης στὰ βᾶθη τοῦ Πόντου καὶ δακρῶζει καὶ κλαίει. Πίσω πάλι ἀπὸ τὸν Μεγάλου Βασίλειο ὑπάρχει ἄλλη μιὰ ἁγία μητέρα ἢ Ἐμμέλεια, ἐνῶ πίσω ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸ Χρυσόστομο ὑπῆρξε τὸ ἀνάστημα τῆς ἁγίας Ἀνθούσας.

Ὅποιοι γονεῖς καὶ δὴ μητέρες, ὅποια τέκνα!

Εἶναι ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ὁ πλέον εὐαίσθητος καὶ καλλιτέχνης τοῦ λόγου καὶ αισθητικὸς τῶν λέξεων ἀπὸ τοὺς τρεῖς, ἀλλὰ καὶ ἡ κορυφὴ τῆς Θεολογίας, γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία μας τοῦ ἀπέδωσε τὸν τίτλο «Θεολόγος», τὸν ὁποῖο μόνο σὲ ἄλλους δύο ἀκόμη, τὸν Ἰωάννη τὸν Εὐαγγελιστὴ καὶ τὸν Συμεῶν τὸ Νέο Θεολόγο ἀπέδωσε, δείχνοντάς μας ὅτι θεολόγος δὲν εἶναι ὁ πτυχιούχος τοῦ ἀντιστοίχου πανεπιστημιακοῦ τμήματος, ἀλλὰ αὐτὸς ποὺ γνώρισε τὸ Θεό, τὸν γνώρισε ὁ Θεὸς καὶ μᾶς γνωρίζει καὶ μᾶς τὸ Θεό, σὲ ὅσους εἴμαστε δεκτικοί. Θεολόγος ἐπίσης μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ γίνεῖ ὅποιοσδήποτε ἄνθρωπος, ὅταν ὁ λόγος του καὶ τὰ ἔργα του -δόγμα καὶ ἦθος, "πιστευτέα καὶ πρακτέα" ποὺ λέμε- ταυτίζονται μέσα στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὴ ἡ σύζευξη λόγου καὶ παραδείγματος εἶναι χαρακτηριστικὸ τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ εἶναι αὐτὸ ποὺ λείπει ἀπὸ ὅλους σχεδὸν ἐμᾶς. Εἶναι τραγικὴ ἡ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, Λαϊκοῦ ἢ Κληρικοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ λαὸς λέει τὸ τόσο εὐφύες: «Δάσκαλε ποὺ δίδασκες καὶ νόμο δὲν ἐκράτεις».

Καὶ σὺ κάθεσαι καὶ κάνεις συλλογὴ πτυχίων γιὰ νὰ ἀποκτήσεις καλὸ βιογραφικὸ, πολλὰ τυπικὰ προσόντα στὸν κλάδο σου καὶ νὰ ἐξελιχθεῖς. Καλὰ κι αὐτά, ἀλλὰ μόνον μέσα ἀπὸ τὴν προοπτικὴ τοῦ τάφου ποὺ ἔρχεται σὰν κλέφτης μέσα στὴ νύχτα, φαίνονται στίς πραγματικὲς τους διαστάσεις: αὐτὴ ἡ μνήμη θανάτου ἦταν διηνεκὴς στοὺς τρεῖς Ἱεράρχες καὶ σ' ὅλους τοὺς ἁγίους καὶ στὸ βάθος, τὸ βιογραφικὸ ὅλων τους εἶναι τὸ βιογραφικὸ τῆς αἰμορροούσας, τῆς γυναίκας ποὺ αἰμορραγοῦσε καὶ τὴν ἔκαμε καλὰ ὁ Κύριος, γιατρεύοντας τὴν αἰμορραγία τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς της.

Τέτοιο βιογραφικὸ νὰ ἀποκτήσουμε ὡς βάση -νὰ μᾶς γιατρέψει ὁ Χριστὸς πα' νὰ πεῖ, χρῆζουμε σοβαρῆς θεραπείας- καὶ τὰ ὑπόλοιπα καθ' ὁδὸν ἅς προστίθενται, ἂν προστίθενται!

Εἶναι ὅμως αὐτὴ ἡ συνεχὴς μνήμη θανάτου χαρμόσυνη, διότι ὁ Χριστὸς, μὲ τὴν ἀγωνία Του πάνω στὸ σταυρό, κατήργησε

τὴ δική μας ἀγωνία, θεραπεύοντας ὁμοιοπαθητικῶς τὸ ὅμοιο μὲ τὸ ὅμοιο. Ἔτσι, αὐτὸς ποὺ ζεῖ μὲ μνήμη θανάτου δὲν ἀγωνιᾷ, διότι γνωρίζει ὑπαρξιακὰ καὶ ὀλοσώματα πὼς ὁ θάνατος ἀπονευρώθηκε κι ἐνῶ ἡ φαινομενολογία του παραμένει -τὸν βλέπουμε, τὸν ἀκοῦμε, τὸν αἰσθανόμαστε, μᾶς ἐπισκέπτεται- στὴν οὐσία τελικὰ δὲν ἔχει ἐξουσία ἐπάνω μας.

Ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς Ἀνάστασης καὶ μετὰ, ὅλα κρίνονται μέσα στοῦ ἀναστάσιμο Φῶς, ἅπαξ καὶ Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν.

Ἡ λύπη, λοιπὸν, γιὰ τὴν κατάντια μας, ἐξισορροπεῖται ἀπὸ τὴ χαρὰ ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς δέχεται ὅπως εἴμαστε μέσα στοῦ ἀναστάσιμο Φῶς Του καὶ μᾶς προτρέπει νὰ Τὸν ἐπικαλούμαστε συνεχῶς σὰν τὸ μεγάλο φίλο καὶ ἀδελφὸ μας ποὺ ποτὲ δὲ θὰ μᾶς διαψεύσει. Ὅσα εἶναι περιττὰ μέσα μας καὶ γύρω μας θὰ τὰ ἀπομακρύνει Ἐκεῖνος. Λύπη καὶ χαρὰ, συνεπῶς, συνδυάζονται σ' αὐτὸ ποὺ οἱ Πατέρες μας ὀνομάζουν «χαρμολύπη» μέσα σὲ μιὰ θαυμαστὴ ἰσορροπία ὅπου, οὔτε ἡ λύπη ἐκτρέπεται πρὸς τὴν κατάθλιψη, οὔτε ἡ χαρὰ πρὸς τὴ μανία. Ὅλα στέκουν καλῶς.

Ἐρχόμαστε τώρα σ' ἓνα θέμα πιὸ πεζό, αὐτὸ τῆς ἰδιοκτησίας.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ τολμηρὰ γιὰ τὴν ἐποχὴ του γράφει ὅτι ἰδιοκτησία δὲν ὑπάρχει, εἶναι ἓνα ψέμα. Πράγματι, ὅ,τι παίρνεις στὸν τάφο σου, αὐτὸ εἶναι δικό σου, δηλαδὴ τίποτε· ὅτιδὴποτε ἄλλο ἔχεις, ἀκόμα κι ἂν νόμιμα εἶναι δικό σου, οὐσιαστικὰ δὲν σοῦ ἀνήκει. Ἐπειδὴ αὐτὸ δὲν κατανοοῦν οἱ ἄνθρωποι γι' αὐτὸ καὶ ταλαιπωροῦνται, λέει ὁ Ἅγιος. Ὁ δὲ Μέγας Βασίλειος πούλησε ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε, τὴ μεγάλη πατρικὴ του περιουσία καὶ ἔχτισε ὀλοκληρὴ πόλη, τὴ Βασιλειάδα, ἓνα καύχημα παροχῆς κοινωνικῶν, πνευματικῶν καὶ ἰατρικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Μάλιστα ὁ ἅγιος αὐτὸς ἐπίσκοπος, ποὺ εἶχε ἐπιφορτισθεῖ μὲ τὶς εὐθύνες μιᾶς τεράστιας ἀρχιεπισκοπῆς ὅπως ἡ Καισάρεια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὲ ἕκταση ὅση περίπου καὶ ἡ σημερινὴ Τουρκία, δὲν ἔπαυε στὴν

ἀνάπαυλα τῶν πολλῶν του ἐκκλησιαστικῶν καθηκόντων, ὅποτε ὑπῆρχε, νὰ ἐπισκέπτεται τῇ Βασιλειάδα καὶ νὰ περιποιεῖται εἰδικὰ τοὺς λεπρούς, τῶν ὁποίων ἀσπαζόταν τὰ σακατεμένα μέλη λέγοντας: αὐτὰ εἶναι τὰ πονεμένα μέλη τοῦ Χριστοῦ!

Ὁ ἴδιος πάσχοντας ἀπὸ φυματίωση, δὲν ἀπέφευγε τὶς συχνὲς αἱμοπτύσεις, ἀκόμη καὶ στὴ διάρκεια τοῦ κηρύγματος, τονίζοντας πάντοτε τὸ γεγονός τῆς σωματικῆς ἀσθένειας σὰν ἀπὸ Θεοῦ μέγιστη εὐεργεσία. Δὲν ἀντιδρουσε διαφορετικὰ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, πού ἔπασχε ἀπὸ συχνὲς γαστρορραγίες - δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἔνεκεν- εἶπε τὴν ὥρα τοῦ θανάτου του, καὶ ὁ ὁποῖος συχνότατα πίεζε τὸν αὐτοκράτορα γιὰ περισσότερες παροχὲς στοὺς πεινασμένους, κάποτε καὶ μὲ θορυβώδη τρόπο. Οὐδὲν σχόλιον!

Ἐσεῖς, ἐλλογιμώτατοι κύριοι καὶ Κυρίες Καθηγηταί, καὶ σεῖς οἱ παλαιότεροι, οἱ ἀξιοτίμητοι καὶ ἔμπειροι θεολόγοι, ἀπὸ τὴ σοφία τῶν χρόνων, πού τιμᾶει σήμερα ἢ Ἡμέρα, ὅπως καὶ σύμπαντα τον εκπαιδευτικὸ κόσμον -πού μου θυμίζετε κι ἐμένα τοὺς παλιούς μου καλότατους δασκάλους ὅλων τῶν βαθμίδων, τῶν περισσοτέρων ἀπὸ τοὺς ὁποίους τὰ ὀνόματα εἶναι γραμμένα πιά στὴ βίβλο τῆς Ζωῆς, καὶ χαίρομαι καὶ συγκινοῦμαι- ἀσφαλῶς θὰ ἔχετε κατανοήσει καὶ ὡς δίδαγμα τὸ μεταδίδετε καὶ στοὺς νεώτερους, ὅτι παιδευτικὴ διαδικασία χωρὶς φιλόνητρο καὶ ἐλεήμονα χαρακτῆρα εἶναι μάταιη καὶ ἐνάντια στὸν Ἄνητροπο.

"Κάθε ἐπιστήμη πού χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀρετὴν, δὲν εἶναι σοφία, ἀλλὰ πανουργία" μας λέει ὁ Πλάτων στὸν Μενέξενον.

Φτάσαμε στὸ σημεῖον νὰ ζοῦμε τόσο πολὺ κατὰ φαντασία, πού προτιμοῦμε νὰ πεθαίνου ἀπὸ τὴν πείνα ἢ νὰ σκοτώνονται οἱ ἄνητροποι, ἀρκεῖ νὰ εὐημεροῦν οἱ ἀριθμοί. Ωραῖο ὄντως ὄραμα ζωῆς ἔχουμε νὰ προσφέρουμε στοὺς νεότερους! Τὴν ἴδια ἀποτυχία παρουσιάζει καὶ ἡ Πολιτικὴ, ὅταν δὲν ἔχει χαρακτῆρα

έντιμης ιερατικής ἀφοσιώσεως. Ταλαιπωροῦμε τὸν ἑαυτό μας καὶ ὅλοι ταλαιπωροῦμε ὅλους, δέσμιοι παθῶν καὶ ιδιοτροπιῶν.

Οἱ σήμερον τιμώμενοι ἅγιοι τρεῖς Ἱεράρχαι, ἂν καὶ εἶναι ἄνθρωποι τῶν Γραμμάτων, πανεπιστήμονες τῆς ἐποχῆς τους, ἐν τούτοις δὲν ἔπαυαν ποτὲ νὰ θέτουν τὴ γνώση τους καὶ τὰ ἀγαθὰ τους στὴν ὑπηρεσία τοῦ Ἄνθρώπου.

Ἀναφορικὰ μὲ τις γνώσεις, «δὲν θὰ ἀτιμάσουμε καὶ δὲν θὰ περιφρονήσουμε τὴν παιδεία ἐπειδὴ ἔτσι ἀρέσει σὲ κάποιους», λέει ὁ ἅγιος Γρηγόριος, στηλιτεύοντας τοὺς θρησκευάμενους σκοταδιστὲς τῆς ἐποχῆς. Ἡ δὲ ἐξαιρετικὰ ἐκτεταμένη γιὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα παιδεία τοῦ ἁγίου Βασιλείου φαίνεται ἀπὸ τὸ γνωστὸ θαυμάσιο σύγγραμμά του «Ἐξαήμερος», ὅπου ἐκεῖ ἀναλύει τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἄνθρώπου μὲ τόση ἐμβρίθεια, ὥστε νὰ ἐκπλήσσεται ἀκόμη καὶ ὁ σύγχρονος ἐπιστήμονας. Τὴν ἀνάγνωση τοῦ παραπάνω συγγράμματος ἐκθύμως Σᾶς συνιστοῦμε, ὅπως καὶ τὰ καταπληκτικὰ σχόλια πάνω στὴν «Ἐξαήμερο», τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ἀδελφοῦ κατὰ σάρκα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὁ ἴδιος ὁ Μέγας Βασίλειος προτείνει στοὺς νέους νὰ διαβάζουν Ἑλληνες συγγραφεῖς, διότι τὰ κείμενά τους μποροῦν πολὺ νὰ τοὺς ὠφελήσουν.

Ἐπαναλαμβάνοντας τὸν Πλάτωνα, διὰ στόματος τοῦ Μενέξενου, πὺν εἶχαν καλὰ μελετήσει, ὅτι κάθε ἐπιστήμη ὅταν χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἀρετὴ εἶναι πανουργία καὶ ὄχι σοφία, δὲν ἔπαυαν ὅλον αὐτὸ τὸ γνωσιολογικὸ τους ἐξοπλισμὸ νὰ τὸν χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν ἀνακούφιση τοῦ πλησίον πὺν εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ μπορεῖ νὰ Σᾶς βοηθήσει, διδάσκοντες καὶ διδασκόμενους ἡ Παιδαγωγικὴ Ἀνθρωπολογία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, πὺν ἀνατέμνει σὲ βάθος τὴ σχέση δασκάλου καὶ μαθητῆ, τίς παιδαγωγικὲς συμβουλὲς πρὸς τὸ δάσκαλο, ὥστε νὰ ἐπιτύχει δημιουργικὴ καὶ ὄχι δουλικὴ ὑπακοὴ ἀπὸ τὸν μαθητῆ του.

Περναῖμε σ' ἓνα ἄλλο θέμα τώρα:

Στὰ χρόνια τοῦ ἁγίου Γρηγορίου ἡ μοιχεία γιὰ τὴν γυναίκα ἦταν βαρύτερη ἀπ' ὅ,τι γιὰ τὸν ἄντρα. Στηλιτεύοντας τὸ κατεστημένο τῆς ἐποχῆς του ὁ Ἅγιος, πολὺ πρὶν τὸ φεμινιστικὸ κίνημα τοῦ προτελευταίου αἰῶνα, 17 αἰῶνες πρὶν, λέμε, τολμάει νὰ πεῖ ὅτι ἄντρες νομοθέτησαν, γι' αὐτὸ οἱ γυναῖκες ταλαιπωροῦνται. Μποροῦν νὰ βροῦν καλύτερο σύμμαχο οἱ φεμινίστριες ἀπὸ τὸν ἅγιο Γρηγόριο;

Ἐπειδὴ εἶχε πνεῦμα εὐρύ, ἀνοικτό, συνδιαλεγόταν μὲ τοὺς αἰρετικούς τῆς ἐποχῆς του καὶ ρωτοῦσε πάντοτε τὸ φίλο του Βασίλειο, μέχρι ποίου σημείου νὰ διαλέγεται μὲ τοὺς αἰρετικούς, διότι ὑπῆρχαν καὶ οἱ γραφικοὶ «θρησκοί», οἱ σουπερ-ὀρθόδοξοι τῆς ἐποχῆς, πὺν ὑπάρχουν σὲ κάθε ἐποχὴ γιὰ νὰ κάνουν ἀπλῶς θόρυβο καὶ κείνος τὸν συμβούλευε. Θεωροῦνταν ἀπὸ τοὺς θρησκούς ζηλωτὲς ἐκείνων τῶν καιρῶν, ἐλαστικοὶ καὶ οἱ δύο τους.

Αὐτὸ μᾶς μαθαίνουν οἱ τρεῖς Ἱεράρχες μέσα ἀπὸ τὰ κείμενα καὶ τὴ ζωὴ τους: νὰ μὴν εἴμαστε θρησκοί. Τὸ νὰ εἶσαι θρησκός εἶναι πολὺ ἀπλὸ πρᾶγμα σήμερα καὶ θὰ ἔλεγα μᾶλλον ὅτι ἔχει πέραση. Ἡ θρησκεία ὅμως εἶναι νεύρωση, ὅπως ἔλεγε ὁ μακαριστὸς πατὴρ Ἰωάννης Ρωμανίδης.

Στὸ βάθος κάθε θρησκευτικοῦ συστήματος, πάρτε ὅποιο θέλετε, ὑπάρχει ὁ φοβισμένος Ἄνθρωπος πὺν προσπαθεῖ νὰ ἐξευμενίσει ἕναν ἀπρόσιτο, ἀδέκαστο καὶ τιμωρὸ Θεό. Ὁ Ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ πάει πρὸς τὸ Θεό.

Στὴν Ὁρθοδοξία, λένε οἱ Πατέρες μας, ἄλλωστε τὸ ἔβλεπα στὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τους, ὁ Θεὸς εἶναι Ἐκεῖνος πὺν κατεβαίνει, ἀκριβέστερα "συγκαταβαίνει" καὶ ἀγκαλιάζει τὸν Ἄνθρωπο. Καὶ τὸν ἀγαπάει σὲ τέτοιο βαθμό, πὺν ἀνεβαίνει στὸ Σταυρὸ καὶ πεθαίνει γι' αὐτόν. Τὸ ἔχετε δεῖ πουθενὰ ἄλλοῦ αὐτό;

Στὴν οὐσία λοιπόν, οἱ σήμερον ἐορτάζοντες ἅγιοι Τρεῖς Ἱεράρχες, γκρεμίζουν κάθε θρησκεία, κάθε νευρωτικὸ, φοβικὸ θρησκευτικὸ σύστημα καὶ μᾶς καλοῦν νὰ γνωρίσουμε τὸ Χριστό.

Δηλαδή; Νὰ γίνουμε Ἐκκλησία, ἐκκλησιαστικοὶ ἄνθρωποι – πρῶγμα δύσκολο κι ἐπίπονο- ὄχι θρησκευόμενοι, θρηῆσκοι, «θεοῦσοι» -συγχωρέστε με- πὺ λείει ὁ ἀπλὸς λαὸς καί, πὺ ἐννοεῖ τί; Τὸ ἀνάλογο τοῦ κατεστημένου τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ στὸ σήμερα!

Ὁ Χριστὸς μᾶς εἶπε νὰ εἶμαστε ἀπλοὶ σὰν τὸ περιστέρι καὶ φρόνιμοι σὰν τὸ φίδι, δηλαδή ἀπλοὶ καὶ ταπεινοὶ στὴν καρδιά καὶ ἔξυπνοι στὸ μυαλό. Αὐτὸ τὸ χρυσὸ συνδυασμὸ συναντᾶμε σὲ ὄλα τὰ μεγάλα ἀναστήματα τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅπως σήμερα στοὺς ἐορτάζοντες Τρεῖς Ἱεράρχες. Φύση πρακτικὴ ὁ Βασίλειος, ἡσυχαστικὴ ὁ Γρηγόριος, κοινωνικὴ ὁ Χρυσόστομος, εἶχαν ἓνα κοινό, τὴν ἀδιάλειπτη προσευχή, καὶ τὴν προσεκτικὴ ζωὴ. Αὐτὸ τὸ κοινὸ στοιχεῖο, ἢ ἴδια αὐτὴ εὐλογία, ἐπιμεριζόταν στὸν καθένα, καί, ἀνάλογα μὲ τὴν ιδιοσυγκρασία του, φανέρωνε τὸ δεσπόμενον χαρακτηριστικὸ του. Ἐχοντας συνείδηση ὅτι τοὺς κάλεσε ὁ Θεός, κατέθεταν ὄλα τὰ χαρίσματα τοὺς στὴν Τράπεζα τῆς Ζωῆς, τὴν Ἐκκλησία. Ἦταν καὶ θρόνων διάδοχοι, ὡς ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ τρόπου ζωῆς ἀγίου μέτοχοι. Τὸ κοινωνικὸ ἔργο τὸ ὁποῖο ἐπιτελοῦσε ὁ καθένας τοὺς ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα μακρῶν, ἀλλὰ κρυφῶν, δακρύβρεκτων ταπεινῶν ἀγώνων νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχῆς, φοβερῆς πάλης ἐναντίον τοῦ κοσμικοῦ φρονήματος καὶ τοῦ διαβόλου.

Χωρὶς αὐτὴ τὴ βάση νὰ τὸ στηρίζει, τὸ ὅποιο ἔργο καταλύεται καὶ χάνεται· δὲν ἔχει πνοὴ ζωῆς: εἶναι κάτι τὸ ἐφήμερο, πὺ μπορεῖ νὰ προκαλέσει μιὰ προσωρινὴ ἀνθοφορία συναισθημάτων, πὺ ὅμως φυλλορροοῦν καὶ δὲν δένουν καρπὸ, γιὰτὶ λείπει τὸ Ἐνα πὺ χρειάζεται καὶ εἶναι ὁ Χριστός.

Νὰ μὴ μένουμε λοιπὸν μόνο στὸ ἐξωτερικὸ ἔργο τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, ἀλλὰ νὰ προσέξουμε ποιοὶ ἦταν ἀπὸ μέσα τοὺς καί, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἀπὸ μέσα τοὺς εἶχαν ἐπίμονα καὶ ἐπίπονα καλλιεργηθεῖ σὲ βαθμὸ νὰ ἀποτελοῦν ζωντανὰ ἐκμαγεῖα τῆς Χάριτος, γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἔργα τοὺς λάμπουν.

Ἐμεῖς, συχνὰ θέλουμε νὰ πετύχουμε τὸ ἴδιο, χωρὶς ὅμως τὶς πνευματικὲς προϋποθέσεις πὸν προανέφερα, ἀκριβῶς ἐπειδὴ μᾶς πλανᾷ ἡ ἐξωτερικὴ φανταχτερὴ ὄψη τοῦ πράγματος. Ἀκόμη καὶ γιὰ τὸν ἅγιο Χρυσόστομο, τοῦ ὁποῖου συχνὰ ἀναφέρουν τὸ κοινωνικὸ ἔργο καὶ τοὺς ἀγῶνες, χωρὶς νὰ ἐστιάζουν καθόλου στὴν ἀσκητικὴ βιοτὴ του, γνωρίζουμε ὅτι διδάχτηκε τὴν πνευματικὴ ζωὴ ἀπὸ κάποιον Σῦρο Γέροντα γιὰ τέσσερα χρόνια, τὰ 2 ἀπὸ τὰ ὁποῖα πέρασε μέσα σὲ μιὰ σπηλιά. Προετοιμάστηκε καλὰ λοιπόν, καὶ μάλιστα μέσω τῆς ἀρχαίας συριακῆς παραδόσεως κι ἔπειτα ἀνοίχτηκε φανερὰ στὸν πόλεμο καὶ τοὺς ἀγῶνες.

Περαίνοντας, θὰ λέγαμε σὲ ἀντιστοιχία μὲ ὅσα εἶπαμε στὴν ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας σχετικὰ μὲ τὸν σημερινὸ Οὐμανισμό, στοὺς Πατέρες ὑπάρχει ἓνα εἶδος ἀνάποδου Ἀνθρωπισμοῦ: δὲν γνωρίζω τὸ Θεὸ διὰ τοῦ πλησίον μου ἀνθρώπου· πηγαίνω ἐγὼ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ μέσα στὸ Θεὸ βρίσκω τὸν πλησίον. Ὅταν βρῶ τὸν πλησίον βρίσκομαι ἤδη μέσα στὸ Θεό. Γι' αὐτὸ καὶ βρίσκω τὸν πλησίον μου ἀνθρωπο μοναδικῶς σωστά: Ὡς δικό μου μέλος δηλαδή.

Εἶναι αὐτὸ πὸν ἀναζητοῦσε ὁ πολὺς Λουδοβίκος Βιτγκενστάιν, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ὅτι ὅλη ἡ δυτικὴ Φιλοσοφία πρέπει νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὸν Καρτεσιανισμό της, διότι ὅταν λέει «σκεπτόμενο ὑποκείμενο» ἀναφέρεται στὸ νοῦ, χωρὶς νὰ ὑπολογίζει τὸ σῶμα, ἐρήμην τοῦ σώματος. Ὅλο τὸ δυτικὸ σύστημα σκέψης πάσχει ἀπὸ μιὰ νοσταλγία σώματος, πράγμα πὸν δὲν συμβαίνει μὲ τὴ θεολογία τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ὅλων τῶν Πατέρων, γιὰτὶ εἶναι μία θεολογία ἐνσαρκη. «Γευτεῖτε καὶ δέστε πόσο χρηστὸς εἶναι ὁ Κύριος», λέμε στὴ θεία Λειτουργία. Ποιὸς εἶναι ὁ Κύριος; Δέστε τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα Του. Ὅλοι μας πὸν κοινωνοῦμε «κοινωνικὰ ἐνδιασφιγγόμαστε» λέει ὁ ἅγιος Μάξιμος συνάδοντας πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καὶ γινόμαστε σύσσωμοι καὶ σύναιμοι, εἴμαστε ἓνα Σῶμα καὶ γνωρίζομαστε ὡς μέλη τοῦ ἰδίου Σώματος. Σὲ ιδέες δὲν

πιστεύουμε γιατί γνωρίζουμε εμπειρικά τὸ Θεό, γνωρίζομαστε μεταξύ μας μέσα Του!

Αὐτὸ μᾶς λένε καὶ οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες σήμερα: μᾶς προκαλοῦν καὶ μᾶς προσκαλοῦν, εμπειρικά νὰ γνωρίσουμε τὸ Θεό.

Γιὰ νὰ ὁμορφύνει καὶ νὰ ζήσει ὁ κόσμος.

Γιὰ νὰ λαμπρυνθεῖ καὶ μοσκοβολήσει ἡ ζωὴ μας, ἡ κοινωνία μας, ἡ πολιτικὴ μας, ἡ πατρίδα μας, ἡ ἐκπαίδευσή μας.

Σᾶς εὐχαριστῶ γιὰ τὴν ὑπομονή Σας.